

O'QUVCHILARGA O'Z ONA TILLARINI AHAMAIYATINI TUSHUNTIRISH.

Davronova Gulzoda To'liqinova

Jizzax viloyati. G'allaorol tumani.

66-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ona tilining o'quvchilarning ta'lim rivojlanishidagi ahamiyati o'rganiladi. Turli adabiyotlar va tadqiqotlarni o'rganib chiqib, maqolada ona tilidagi mustahkam poydevor kognitiv rivojlanishni qanday kuchaytirishi, akademik ko'rsatkichlarni oshirishi va madaniy o'ziga xoslikni tarbiyalashi ta'kidlangan. Tadqiqot, shuningdek, sinfda ona tili ustuvor bo'lmaganda talabalar duch keladigan qiyinchiliklarni ta'kidlaydi. Adabiyotlarni ko'rib chiqish, sifatli usullar va ma'lumotlarni tahlil qilishning kombinatsiyasi orqali ushbu maqola ona tilini ta'limga kiritishni targ'ib qiluvchi siyosat zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Ona tili, ta'lim, kognitiv rivojlanish, madaniy o'ziga xoslik, ikki tillilik, til siyosati, akademik ko'rsatkichlar.

Til aloqa vositasidan ko'proq u madaniyat, o'ziga xoslik va fikrlash jarayonlari bilan chuqur bog'liqdir. Ona tili bola o'rganadigan birinchi til bo'lib, ularning kognitiv rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi va dunyo haqidagi tushunchalarini shakllantiradi. Maktablar yanada xilma-xil bo'lib borar ekan, ayniqsa bir nechta tillar mavjud bo'lgan



mintaqalarda savol tug'iladi: ta'lim tizimida ona tiliga ustuvor ahamiyat berish qanchalik muhim? Ushbu maqola ushbu savolga ona tilini o'qitish va talabalarning akademik va madaniy jihatdan muvaffaqiyati o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish orqali javob berishga intiladi.

Til inson hayotining muhim qismini ko'rsatadi. Til atrofdagi narsalarni tushunishga, tushunchalarni o'rganishga va bir nechta ko'nikmalarga erishishga yordam beradi. O'z merosxo'rlarini mohirona o'rgangan bola, o'zini ifoda etish va fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan keng til ko'nikmalarini to'playdi. Bundan tashqari, bu til boshqa narsalarni o'rganishda bolada ishonch va o'zini qadrlash tuyg'usini rivojlantiradi. Ona tili - bu bolaligida o'rganadigan birinchi til, bolaligida biladigan til, uni ona tili deb ham atashadi. Bola tug'ilishidan oldin onasining muloqotini eshitadigan til orqali atrofida nima borligini tushunadi va o'z hayotini o'ylaydi. Ona tili ko'p sabablarga ko'ra qadrlanadi. Ona tili odamlarning fikrlash va his-tuyg'ularini shakllantirishda markaziy o'rin tutadi. Maktabda o'rganish ona tilidan foydalanish bilan



ajralib turadi. Ona tili odamlarda bilim olishning ta'sirchan vositasidir.

Shaxsiy va madaniy o'ziga xoslikni rivojlantiradi: Ona tili shaxsiy va madaniy o'ziga xoslikni rivojlantiradi. Shaxsiy o'ziga xoslik insonning o'zini, atrofni va tarixini tushunishidan kelib chiqadi. Inson ona tilini ona qornida birinchi bo'lib eshitadi

va u ongli ravishda uning qarashlari va histuyg'ularini aniqlay boshlaydi. Shunday qilib, u oila, jamiyat, madaniyat va o'ziga xoslik bilan misol aloqasi asoslarini rivojlantiradi. Uning mustahkam poydevori ijtimoiy kelib chiqishi va xarakterini eng asosiy va tabiiy tarzda tushunish orqali o'zini kuchli qabul qiladi. Bundan tashqari, jamiyatda so'zlashadigan turli tillarni qo'llab-quvvatlash orqali, madaniy o'ziga xoslik paydo bo'ladi, bu shubhasiz shaxs hayotining boshqa bosqichlarida oqadi.

Intellektual rivojlanish: Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'z ona tilini yaxshi biladigan odamlarda kognitiv rivojlanish, shuningdek, intellektual rivojlanish nisbatan tezroq. Shuningdek, agar talaba o'z ona tilida ta'lim olgan bo'lsa, uning ta'limdagi yutuqlari ulushi ona tilidan boshqa o'quv yurtida o'qitiladigan kishidan ko'proq ekanligi qayd etilgan.

Madaniyat bilan yaxshi aloqa: Tillar bizning madaniyatimizni saqlab qolishning eng muhim vositasidir. Bir tilni qo'shimcha tilga qayta-qayta to'g'ridan-to'g'ri tarjima qilish manba tildagi kabi bir xil mohiyatga ega bo'lmasligi mumkin. Shunday qilib, madaniyatni chuqur bilishning eng yaxshi usuli bu tilni bilishdir. Ona tili madaniyatimiz va ildizlarimiz bilan bog'liq bo'lishimizga foyda keltiradi.

Muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va tushunish Bolalik davrida, bolalar vaqtlarini ota-onalari bilan o'tkazganlarida, ular muloqot ko'nikmalarini, maktab joylarida sinfda ishtirok etishlari uchun eng muhim bo'lgan ko'nikmalarni yaxshilaydi. Bundan tashqari, ota-onalar farzandlari bilan ertak va hikoyalar aytib berishsa, bu ularning atamalari va tushunchalarini o'sadi. Shunday qilib, o'rganish olib borilayotganda, bolalar qiyinchiliksiz ergashadilar va tushunadilar, natijada ta'limda muvaffaqiyatga erishadilar.

Rivojlanayotgan dunyoning burchagidan burchagiga ko'plab bolalar maktabda juda kam narsani o'rganishmoqda, bu haqiqatni ular to'liq tushunmaydigan tilshunoslikdagi o'qitish bilan bog'lash mumkin. Bu bilim va ko'nikmalarning etarli darajada o'rganilmasligi yoki mavjud bo'lmasligiga, tajribalarni begonalashtirishga, o'qishni tashlab ketish va takrorlashning yuqori ko'rsatkichlariga olib keladigan amaliyotdir. Ta'lim sifatini oshirish uchun til siyosati ona tilini o'rganishni hisobga olishi kerak. Dastlabki yillarda ona tiliga e'tibor bermagan ta'lim modellari samarasiz, samarasiz bo'lishi va bolalarning bilim olishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ona tilini hech bo'lmaganda dastlabki yillarda o'qitish o'qituvchilarga ta'lim berishga va o'quvchilarga yanada samarali o'rganishga imkon beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot, ayniqsa, dastlabki yillarda ona tilini ta'lim tizimiga kiritish muhimligini ta'kidlaydi. Siyosatchilar ona tilini o'qitishni birinchi o'ringa qo'yishlari va uning akademik va hissiy rivojlanishni kuchaytirishdagi rolini tan olishlari kerak. Biroq, buni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir nechta tavsiyalar berilishi mumkin:

O'qituvchilarni tayyorlash: hukumatlar va ta'lim muassasalari o'qituvchilarni ona tilida ham, dominant ta'lim tilida ham samarali o'qitish uchun tayyorlashga mablag ' sarflashlari kerak.

O'quv dasturini ishlab chiqish: har tomonlama o'rganishni ta'minlash uchun o'quv materiallari dominant til bilan bir qatorda ona tillarida ham ishlab chiqilishi kerak.

Siyosat islohotlari: ta'lim siyosati ona tilining ahamiyatini saqlab, asta-sekin ikkinchi tilni joriy etadigan ikki tilli yoki ko'p tilli ta'lim modellarini qo'llab-quvvatlashi kerak.

Jamoatchilikni jalb qilish: maktablar mahalliy jamoalar va ota-onalarni tilni saqlash ishlariga jalb qilishi, o'quvchilarning ilmiy va madaniy rivojlanishi uchun sharoit yaratishi kerak.

Ta'limda ona tilini targ'ib qilish nafaqat madaniyatni saqlab qolish, balki kognitiv rivojlanish, ijtimoiy inklyuziya va uzoq muddatli akademik muvaffaqiyatlarni oshirishdir. Ta'lim tizimlari talabning lingvistik kelib chiqishining barcha imkoniyatlarini tan olish va ulardan foydalanish vaqti keldi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Dutcher, N. Expanding Educational Opportunity in Linguistically Diverse Societies
2. J Smits, J Huisman and K Kruijff, 2008. "Home language and education in the developing world. Background paper for the EFA Global Monitoring Report
3. Walter S. "Mother Tongue-based Education in Developing Countries: Some emerging insights".
4. Furqatqizi U. M. Maktabgacha ta'limda nutq o'stirish markazlarini tashkil etishning zamonaviy mexanizmi //Conferencea. – 2023. – С. 61-64.
5. Ганиева М. А. Концептуальные основы образовательной технологии в курсе «Обществоведение» //Вестник Университета Российской академии образования. – 2010. – №. 3. – С. 135-137.